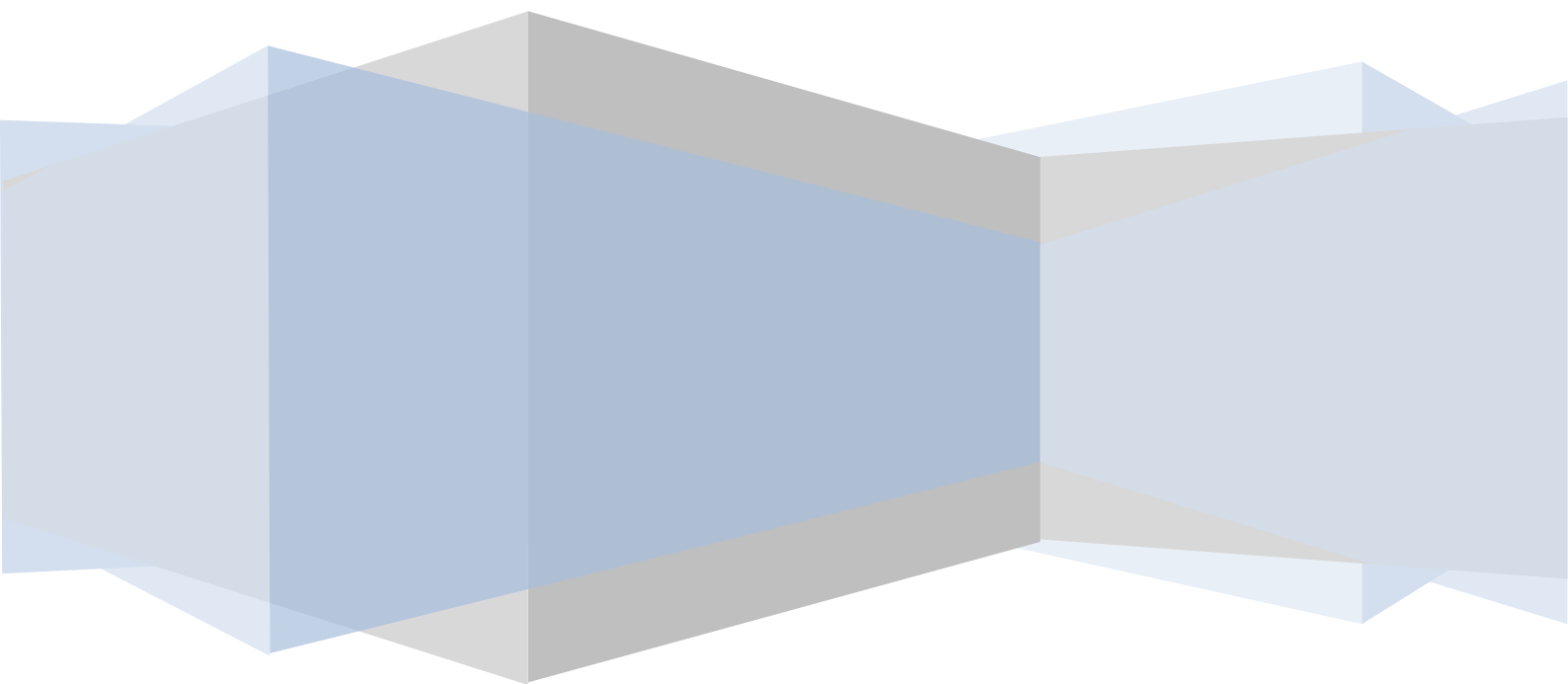

Teuvan lukio

Ohjaussuunnitelma 2021 - 2022

Sisältö

I Ohjaus Teuvan lukiossa	1
Opinto-ohjaaja.....	1
Ryhmäohjaaja.....	2
Aineenopettaja	2
Rehtori.....	2
Erityisopettaja.....	2
Kuraattori.....	3
Terveystenhoitaja.....	3
Psykologi.....	3
Opiskeluhoitoryhmä.....	3
Henkilökohtainen opintosuunnitelma.....	4
1) Opiskelusuunnitelma	4
2) Ylioppilastutkintosuunnitelma.....	4
3) Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	4
Ohjaus siirtymävaiheissa	4
II Esteettömyys	5
Esteettömyyssuositukset lukioon.....	8

I Ohjaus Teuvan lukiossa

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, joka syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempina yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta järjestetään opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä on mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin.

Opinto-ohjaaja

- opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta
- ohjaa opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä (opiskelusuunnitelma, ylioppilastutkintosuunnitelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma)
- vastaa ammatinvalinnanohjauksesta ja jatko-opintopaikkojen esittelystä sekä tutustumisvierailuista koulutuspaikkoihin
- vastaa nivelvaiheitten yhteistyöstä
- tekee yhdessä tulevan lukiolaisen kanssa opintovalinnat 9. luokan maaliskuussa, samalla tehdään alustava opiskelu- ja jatko-opintosuunnitelma
- järjestää työelämään tutustumisjakson
- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin
- toimii yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä
- järjestää työelämään tutustumisjakson
- kannustaa opiskelijaa oma-aloitteisuuteen ja itsenäiseen jatko-opiskelupaikkojen tarjontaan, sisältöihin ja pääsyvaatimuksiin tutustumiseen, nuoren omien mielenkiinnon kohteiden pohjalta

Ryhmänohjaaja

- toimii ryhmänsä lähiohjaajana
- perehdyttää ryhmänsä opiskelijat lukio-opintojen käytänteisiin
- seuraa opiskelijoidensa kurssikertymää, poissaoloja ja opintomenestystä säännöllisesti
- tiedottaa opiskelijahuoltohenkilöstöä mahdollisista erityistä tukea vaativista opiskelijoista
- keskustelee nuoren kanssa häntä koskevista asioista ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin
- pitää ryhmänohjaajan tuokiot
- tutustuu ryhmänsä opiskelijoihin lukio-opintojen alussa
- keskustelee tarvittaessa nuoren kanssa opintojen etenemisestä ja opintosuunnitelman toteutumisesta abivuoden aikana
- osallistuu ryhmällensä järjestettäviin vanhempainiltoihin ja yhteisiin iltoihin, joissa ovat sekä opiskelijat että huoltajat läsnä
- osallistuu erilaisten tapahtumien yhteissuunnitteluun
- osallistuu tarvittaessa monialaiseen opiskeluhuoltoryhmään, kun pidettävä palaveri koskettaa hänen ryhmäänsä kuuluvaa opiskelijaa

Aineenopettaja

- ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan
- auttaa opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa aineen opiskelussa
- keskustelee opiskelijan kanssa mahdollisista haasteista omassa oppiaineessaan
- tiedottaa ryhmänohjaajalle ja opinto-ohjaajalle opiskelijan poissaoloista tai opiskeluvaikeuksista sekä keskeytyneistä kursseista
- tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä
- sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään
- ohjeistaa mahdolliset oman oppiaineensa sijaiset opetuksen sisällöistä ja muista velvollisuuksista

Rehtori

- vastaa viime kädessä kaikesta toiminnasta
- toimii yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä
- osallistuu tarvittaessa opiskelijaa koskeviin palavereihin
- pyrkii kehittämään lukion toimintaa yhteistyössä opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa (esim. kehityskeskustelut, sähköiset palautteet)
- seuraa opiskelijoiden opintojen edistymistä

Erityisopettaja

- ohjaa erityisen tuen tarpeessa olevia
- toimii yhteistyössä aineenopettajien kanssa
- ohjaa eteenpäin jatkotutkimuksiin
- asiakirjojen laatiminen yhdessä aineenopettajien kanssa

Kuraattori

- koulun sosiaalityöhön sisältyy sekä korjaavaa että ennaltaehkäisevää yksilö- ja yhteisötason työtä oppilaiden hyväksi.
- kuraattori keskustelee, auttaa ja tukee oppilasta opiskelujen haasteissa luottamuksellisesti.
- pitää yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin, esimerkiksi sosiaalitoimeen
- tekee yhteistyötä koulun sisällä
- toimii yhteisöllisessä ja yksilöllisessä opiskeluhoitoryhmissä
- Tukee koulun ja kodin välistä kasvatusyhteistyötä.

(oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (7 § opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut) sekä sosiaalihuoltolaki (14 § tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut),

Terveydenhoitaja

- Seuraa ja edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä mm. määräaikaisten terveystarkastuksin sekä yksilöllisen tarpeen mukaisin käynnein
- Arvioi sairaanhoidollista tarvetta ja ohjaa tarvittaessa lain mukaisiin palveluihin.
- edistää ja seuraa opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- Osallistuu yksilölliseen ja yhteisölliseen opiskelijahuoltotyöhön
- Tekee yhteistyötä koulun henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä teemoissa
- Osallistuu kehittämistyöhön opiskelijoiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

(Lait: Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 17§. ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 8§, 14§, 17§)

Psykologi

- Tukee oppilaan mielen hyvinvointia
- Osallistuu yksilölliseen ja yhteisölliseen opiskelijahuoltotyöhön
- Tekee yhteistyötä koulun henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa mielen hyvinvointiin, tunne-elämään, vuorovaikutukseen ja oppimiseen liittyvissä teemoissa
- Pitää yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin, esimerkiksi sosiaalitoimeen ja nuorisopsykiatrian poliklinikkaan.

Opiskeluhoitoryhmä

- Opiskeluhoitoryhmän tehtävät määritellään opiskeluhoitosuunnitelmassa.
- Teuvan lukiossa toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä.
- Yksilöllinen opiskeluhoito järjestetään yksilön tarpeiden mukaisesti. Tarpeen mukaan kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.

Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista tehostetaan eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijalle annetaan tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Ohjausta ja sen merkitystä arvioidaan lukuvuosittain yhdessä opiskelijoitten kanssa. Ohjauksen tulee lähteä jokaisen nuoren tilanteesta ja lähtökohdista. Koulun säännöllisin väliajoin toteutettavat kyselyt antavat myös tietoa ohjauksen merkityksellisyydestä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Teuvan lukiossa henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa lukion opinto-ohjaajan ja opetushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) Opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) Ylioppilastutkintosuunnitelma

3) Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjaus siirtymävaiheissa

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa.

Teuvan lukiossa siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Lukion rehtori ja opiskelijakunnan hallituksen edustajat käyvät kertomassa lukio-opinnoista 9-luokkalaistilaisille syyslukukauden aikana. Lukio on mukana esittäytymässä yhdeksäsluokkalaisten yhteishaku - vanhempainillissa. Perusopetuksen ja lukion yhteiset opettajat ja opinto-ohjaaja takaavat sujuvat siirtymiset kouluasteelta toiselle. Opinto-ohjaaja toteuttaa siirtopalaverit ammatillisen koulutuksen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tarjotaan opiskelijoille orientoivia opintoja. Alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan opinto-ohjauksessa ja lukion eri tapahtumien, kuten mm. Hyvinvointipäivän yhteydessä, jolloin yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Eri oppiaineiden aineenopettajat ohjauksellaan sekä teemaopintojen yhteydessä järjestettävät työelämään tutustumiskurssit ja kansainvälisyyskurssi varmistavat opiskelijan mahdollisuudet kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Mikäli nuori keskeyttää lukio-opintonsa, opinto-ohjaaja auttaa häntä uuden opiskelupaikan hakemisessa tai siihen suoraan siirtymisessä. Mikäli nuori ei siirry suoraan toiseen oppilaitokseen, lukion opinto-ohjaaja ottaa hänestä yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, ettei putoamisuhkaa pääsisi syntymään.

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.) Teuvan lukion opiskelijat saavat tarvittaessa jälkiohjausta omalta opinto-ohjaajaltaan.

Teuvan lukiossa ohjaussuunnitelmaan kuuluvien osa-alueiden laadun arviointi on tärkeä asia. Ohjaussuunnitelmaa kehitetään suunnitelmallisesti, jatkuvasti ja joustavasti opiskelijoilta, huoltajilta sekä opettajilta ja muulta henkilökunnalta saadun palautteen pohjalta.

II Esteettömyys

Teuvan lukiossa on varmistettu esteetön opintopolku ja oppimisympäristö seuraavin toimenpitein:

Esteetön opiskelijavalinta ja koulutus tukevat koulutuksen loppuun suorittamista ja työelämään siirtymistä. Esteettömyyden tavoitteena on edistää ympäristöä, jossa jokainen pystyy toimimaan mahdollisimman itsenäisesti ja täysivaltaisesti. Vaikka esteettömyyden yhtenä tavoitteena on opiskelijan tai tutkinnon suorittajan itsenäinen toiminta, ei esteettömyys ole kuitenkaan ristiriidassa tuen ja erityisjärjestelyjen kanssa. Joidenkin kohdalla esteettömyyden toteutumisen edellytyksenä voi jopa olla tuen ja erityisjärjestelyjen toteuttaminen yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Koulutuksen järjestäjän on kehitettävä toimintaansa siten, että toiselle asteelle hakeutuvien opiskelijoiden valintamenettely on yhdenvertaista. Koulutuksen järjestäjän on arvioitava

esteettömyyden toteutumista opiskelijavalinnoissa ja koulutuksessa. On myös otettava huomioon pedagogiset, asenteelliset, psyykkiset, sosiaaliset sekä vuorovaikutukseen, tietotekniikkaan, tiloihin ja ympäristöön liittyvät näkökohdat. Opiskelijan mahdolliset tuen tarpeet tai opiskelijavalinnassa tarvittavat erityisjärjestelyt eivät saa muodostua esteeksi koulutukseen pääsulle ja opiskelulle.

Pedagogiseen esteettömyyteen kuuluu mahdollisuus oppia ja opiskella yksilöllisten kykyjen mukaisesti. Tämä edellyttää paitsi opiskelijoiden tuen tarpeiden myös heidän vahvuuksiensa tunnistamista. Opetuksen tavoitteet on asetettava vastaamaan realistisesti kunkin opiskelijan edellytyksiä. Opetusta tulee suunnitella ja toteuttaa ryhmässäkin yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti ja varmistaa, että opiskelijat saavat tarvitsemansa tuen ja ohjauksen. Erilaiset opetusmenetelmät, tukitoimet ja opetusjärjestelyt mahdollistavat esteettömän oppimisen oppimis- ja opiskeluvaikeuksista riippumatta. Esimerkiksi lukivaikeusdiagnoosin saaneen tai maahanmuuttajataustaisen opiskelijan oppimisen esteettömyyttä voidaan tukea monikanavaisella ja selkokielisellä opetusmateriaalilla. Esteettömyyttä voidaan lisätä myös mahdollistamalla osaamisen osoittamisen monin eri keinoin.

Käytännön työtehtävissä osoitettu osaaminen, suullinen koe, suulliset ja toiminnalliset tentit, kotiesseet, projektityöt ja portfolion tekeminen ovat esimerkkejä mahdollisuuksista antaa näyttöjä osaamisesta. Esteettömyyttä voi lisätä myös antamalla tukea tarvitsevalle opiskelijalle lisäaikaa tehtävien ja kokeiden suorittamiseen sekä yleensä opinnoissaan etenemiseen. Esteettömän opintopolun rakentamisessa opintojen ohjaus on keskeisessä asemassa. Ohjaukseen osallistuu koko oppilaitoksen henkilökunta kukin omassa roolissaan. Opettajat motivoivat, kannustavat ja ohjaavat opiskelijoita omissa oppiaineissaan. Opinto-ohjaaja ohjaa erityisesti opintojen etenemiseen ja jatko-opintoihin liittyvissä asioissa. Myös ohjauksessa on tiedostettava ja tunnistettava tuen tarpeisiin liittyviä tekijöitä. Oppimisen vaikeudet voivat muodostua oppimisen ja opiskelun esteiksi, jos niitä ei tunnisteta tai oteta huomioon opintojen ohjauksessa ja oppimisen suunnittelussa. Myös opiskeluhuoltohenkilöstön tehtäviin kuuluu opiskelijan oppimisvaikeuksien ja terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien vaikeuksien tunnistaminen ja niihin puuttuminen yhteistyössä opiskelijan kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee esteettömyyden yhteiset periaatteet ja luo samalla mahdollisuuksia pedagogisen esteettömyyden toteuttamiselle. Opettaja huolehtii käytännössä pedagogisen esteettömyyden toteutumisesta omassa opetuksessaan ja ohjauksessaan. Tämä vaatii opettajalta pedagogisten, tiedollisten ja ammatillisten valmiuksien lisäksi kehittyneitä vuorovaikutustaitoja ja hyvää opiskelijatuntemusta, jotta opiskelijoiden yksilölliset tarpeet tulevat huomioituiksi.

Asenteellinen, sosiaalinen ja psyykinen esteettömyys luovat perustan oppilaitoksen toimintaympäristölle, jossa otetaan huomioon opiskelijoiden osallisuus ja hyvinvointi.

Asenteellisella esteettömyydellä tarkoitetaan yhdenvertaista asennoitumista jokaisen opiskelijan opiskelumahdollisuuksiin hänen ominaisuuksistaan tai taustastaan riippumatta. Käytännössä pyritään takaamaan jokaiselle opiskelijalle yhdenvertaiset oikeudet ja mahdollisuudet hakeutua ja tulla valituksi koulutukseen, opiskella ja suorittaa tutkintonsa.

Sosiaalinen esteettömyys on keskeinen tekijä koulutuksen yhdenvertaisuudessa. Ensinnäkin opiskelijoille on laissa säädetty oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmaa opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Esteettömässä oppilaitoksessa jokainen opiskelija voi tuntea kuuluvansa oppilaitosyhteisöön ja osallistua oppilaitoksen sosiaaliseen toimintaan. Muun muassa

osallistuminen oppilaitoksen tapahtumiin ja juhliin, opiskelijakunta-toimintaan sekä tavallisen arjen jakaminen lisäävät opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunnetta ja oppilaitoksen yhteisöllisyyttä.

Psyykinen esteettömyys voidaan nähdä mielen hyvinvointina, joka tarjoaa eväitä ja voimavaroja oppimiseen ja kehittymiseen. Opiskelijoiden mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin liittyvät kysymykset ovat vahvasti läsnä oppilaitosten arjessa. Opiskeluhoitotyön merkitys on erittäin tärkeä, kun pyritään lisäämään oppilaitoksen ja opiskelun psyykkistä, mutta myös asenteellista ja sosiaalista esteettömyyttä. Koulutuksen aikana on tärkeää tiedottaa opiskelijoille ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja terveyteen liittyvistä asioista. Myös kodin ja koulun välinen yhteistyö parantaa opiskelijan hyvinvointia ja on tärkeä osa asenteellisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti esteetöntä opiskelua. Yhteistyö kodin ja oppilaitoksen välillä pitää järjestää siten, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.

Tieto- ja viestintätekniiikan sekä oppimateriaalien avulla voidaan myös edistää koulutuksen esteettömyyttä ja mahdollisuuksia yhdenvertaiseen opiskeluun. Koulutuksen kannalta keskeisiä viestintä- ja opiskelumateriaaleja ovat painotuotteet ja tulosteet, AV-tallenteet, digitaaliset aineistot laite-, ohjelmisto- ja verkkoympäristöineen sekä verkkomateriaalit. Lisäksi oppimateriaaleiksi luetaan kurssikirjallisuus, luentomateriaalit, sosiaalinen media, multimedia ja pelit.

Koulutuksen järjestäjän on strategisessa suunnittelussa, opetussuunnitelmissa ja toteuttamissuunnitelmissa varmistettava, että tieto- viestintätekniiikan kehittämisessä ja laitehankinnoissa otetaan huomioon erilaisten ihmisten tarpeet Design for All -periaatetta noudattaen. Tietotekniikan ja teknologian nopea kehittyminen edellyttää opetushenkilöstöltä jatkuvaa oppimista ja uusien toimintatapojen luomista. Koulutuksen järjestäjän on tuettava tätä toimintaa.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava fyysisestä esteettömyydestä siten, että oppilaitosrakennus on saavutettava ja liikkuminen ja toiminta on esteetöntä ja opiskelijoiden hyvää ergonomiaa tukevaa. Seuraavassa on kuvattu toimenpiteitä, joilla on lisätty oppilaitoksen esteettömyyttä Teuvan lukiossa.

- Piha-alueet ja sisäänkäynnit ovat selkeästi havaittavia.
- Pyörätuolilla pääsee liikkumaan mahdollisimman esteettömästi.
- Liikkumista haittaavat esteet on poistettu.
- Opiskelutilat ovat mahdollisimman kaikumattomia.
- Hälyänet on poistettu niin tehokkaasti kuin mahdollista.
- Kalustaminen on tehty väljästi ja selkeästi.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava, että hakija saa selkeää ja riittävää ohjausta sekä tietoa hakeutumisesta ja opiskelijavalintamenettelyn vaiheista ja sisällöstä. Lisäksi koulutuksen järjestäjän pitää tiedottaa koulutuspaikoista, opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ja terveydentilavaatimuksista. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava myös siitä, että tiedottamisessa ja ohjauksessa otetaan huomioon hakijan yksilölliset tarpeet. On suositeltavaa käyttää eri tiedonvälityskanavia ja -keinoja esteettömyyden edistämiseksi. Esteetön opiskelijavalinta on yhdenvertaisten ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien tarjoamista kaikille hakijoille.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Esteetön

oppimisympäristö vähentää opiskelijan tuen tarvetta. Hyvin suunniteltu oppimisympäristö tarkoittaa oppimisvaikeuksien, vammaisuuden tai minkä tahansa yksilöllisten lähtökohtien huomioon ottamista opiskelussa. Myös esimerkiksi elämäntilanne, vieraskielisyys ja sukupuoli ovat asioita, jotka on otettava huomioon esteetöntä oppimisympäristöä suunniteltaessa. Esteetön oppimisympäristö edistää opiskelijan osallistumista omaan oppimisprosessinsa suunnitteluun sekä tukee opiskelijan aktiivisuutta oppilaitosyhteisössä. Vamman laatu tai diagnoosi ei vielä riitä määrittämään tuen tarvetta, sillä opiskelijan yksilölliset valmiudet ovat ratkaisevia suhteessa oppimisympäristöön. Siksi on tärkeää suunnitella oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut opiskelijan kanssa yhdessä.

Esteettömän koulutuksen perustana on pedagoginen esteettömyys. Pedagogisella esteettömyydellä tarkoitetaan paitsi yksilölliset tarpeet huomioon ottavia opetusmenetelmiä myös eri mahdollisuuksia suorittaa koulutus opiskelijalle sopivimmalla tavalla. Jo opintojen mahdollistama valinnaisuus sekä aikaisempien opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen edistävät esteettömyyttä. Oppimisen esteettömyyttä pyritään toteuttamaan ensisijaisesti juuri monimuotoisilla opetusmenetelmillä ja tarjoamalla erilaisia koulutuksen suorittamistapoja. Joskus oppimisen esteet ovat kuitenkin niin vaativia, että opiskelija tai tutkinnon suorittaja tarvitsee myös tukea edistyäkseen opinnoissaan. Mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin koulutuksen aikana on olennainen osa esteettömyyttä.

Lukiossa opiskelijan yksilölliset kurssivalinnat ja muut opiskeluun liittyvät yksilölliset ratkaisut kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan ja opiskelijalle voidaan laatia suunnitelma, johon kirjataan miten yksilölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa. Opettaja voi käyttää henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia pohjana erilaisten opetusmenetelmien käyttöön. Esimerkiksi ohjeiden monikanavainen esittäminen, vaihtoehtoiset työskentely- tai osaamisen näyttämistavat, oppiaineen koevastaustyypin opettaminen, koekysymysten yksinkertaistaminen, uusien tai vaikeiden termien avaaminen tai kertaaminen ja kokeiden suullinen täydentäminen ovat tapoja edistää pedagogisesti esteetöntä oppimisympäristöä. Kuitenkin yhtä tärkeää kuin erilaisten opetusmenetelmien käyttö on opettaa opiskelijoita soveltamaan itselleen sopivia oppimis- ja opiskelutekniikoita.

Lukiossa tukea voivat tarvita esimerkiksi sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Esteettömyyssuosituks¹et lukioon

Koulutuksen järjestäjän pitää huolehtia siitä, että esteetön oppimisympäristö mahdollistaa kaikkien opiskelijoiden osallisuuden ja oppimisen. Tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus tarkoittavat myös yksilöllisiä ratkaisuja.

Koulutuksen järjestäjän on varmistettava seuraavien seikkojen toteutuminen:

- Pedagogisesti esteettömässä oppimisympäristössä otetaan joustavasti huomioon kaikkien tutkinnon suorittajien yksilölliset oppimisedellytykset.
- Opintojen valinnaisuus ja joustavuus mahdollistavat voimavarojen suuntaamisen opiskelijan kannalta mielekkäästi ja hyödyntävät opiskelijan vahvuudet.
- Opiskelijalle luodaan mahdollisuuksia osallistua opintojensa suunnitteluun ja kytkeä opittava aines laajempiin kokonaisuuksiin ja ilmiöihin.

- Koulutuksen siirtymävaiheessa opiskelijan opintojen kannalta merkityksellinen tieto on hyödynnettävissä ja nivelvaiheen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien kanssa toimivat.
- Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia parannetaan siten, että heitä kehoitetaan osallistumaan monipuolisesti esimerkiksi tutortoimintaan ja oppilaskuntatyöhön.
- Oppilaitoksen ja muun fyysisen oppimisympäristön tilat, oppimateriaalit, tietotekniikka ja apuvälineet mahdollistavat kaikkien opiskelijoiden osallistumisen ja oppimisen.
- Tuen ja ohjauksen riittävyys sekä opintojen ohjauksen ja erityisopetuksen tukipalvelujen riittävyys varmistetaan.
- Vammaisten henkilöiden tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet ja esteetön opiskelijavalinta turvataan.
- Terveystilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei ole esteenä opiskelijaksi ottamiselle mikäli se voidaan kohtuullisin keinoin poistaa.
- Lukio-opintojen aikaisessa opinto-ohjauksessa tulisi samoin kuin peruskouluissakin tiedostaa koulutussiirtymiä vaikeuttavat erityiset tekijät, jotta esimerkiksi vammaisilla opiskelijoilla olisi mahdollisimman tasa-arvoiset mahdollisuudet jatko-opintoihin.

Lähde: Esteettömästi toisen asteen opintoihin - Opas esteettömään opiskelijavalintaan ja opiskeluun Oppaat ja käsikirjat 2014:10, OPH

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esteettomasti_toisen_asteen_opintoihin.pdf